

Радован Пилиповић, *Ореоли и сенке, Расправе из историје Српске Православне Цркве у Независној Држави Хрватској 1941–1945*, Београд 2016

Радован Пилиповић је историчар чије је поље интересовања историја Српске православне цркве и српског народа уопште. Аутор је неколико књига и бројних радова објављених у часописима. Међу његовим дјелима се издвајају: *Манастир Рмањ, Манастир Сланци, Библиографија часописа "Светосавље"*, а пажњу заслужује и тема његовог мастер рада *Православље у Чехословачкој (1918–1942)*. Поред писања историјских радова бави се и приређивањем књига и архивистичких изложби.

Као што се види из наслова, књига *Ореоли и сенке* представља збирку расправа о историји Српске православне цркве у Независној Држави Хрватској током Другог свјетског рата. Књига садржи двадесет и двије расправе тематски подијелене у пет поглавља: *Време испред и Магнит ситен, Крв, земља и списи, Ореоли и сенке, Контексти и симболи и Микроисторије*, а у *Додатку* се налазе још двије расправе које се хронолошки не уклапају у оквир дјела, али су тематски повезане. Поред расправа, у дјело су уврштени и факсимили десет докумената повезаних са главном темом.

Саме расправе се разликују и по начину на који су написане и на основу тога се могу подијелити на оне написане из угла посматрања једног историчара и на оне из угла теолога. Свака од њих има своју вриједност, али се неке истичу због важности за историјску науку и због бављења мање познатим питањима.

Црква Св. Ђирила и Методија на острву Вис је наслов расправе која обрађује мало познату епизоду преласка великог дијела становништва овог острва на православну вјеру након уједињења у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца. Масовно прекрштавање слободном вољом представља ријеткост у историји, а ова епизода југословенске историје довела је до заоштравања односа између Српске православне цркве и Римокатоличке цркве у Краљевини, која је већ била потресана подјелама унутар друштва.

Посебну пажњу заслужују двије расправе које се баве злочиним над српским становништвом у православном храму у Глини, *Мартиријум православног храма у Глини* и *Ревизионистичка историографија на месту глинског мартаријума*. Прва се бави утврђивањем злочина и његових размјера, а друга излаже критици ревизионистичку историографију која настоји да умањи обим злочина или да исти потпуно оповргне. Овакве расправе су виталне за одбрану од

све јаче ревизионистичке струје у историографијама неких сусједних држава и доприносе спречавању заборава страдања српског народа у НДХ.

Расправе *Кардинал Евгеније Тисеран и Срби* и *Бискуп бањалучки Алфред Пихлер и Срби* доносе приче о римокатоличким свештеницима који су били наклоњени српском народу без обзира на националну и, прије свега, вјерску припадност. Ова црквена лица су неправедно пала у заборав српске историографије, чиме је занемарена њихова улога у односима Римокатоличке цркве према Србима. Као антипод овоме стоје двије расправе о надбискупу Алојзију Степинцу, у којима аутор износи своје мишљење о овој контроверзној личности и његовој улози у Независној Држави Хрватској.

За крај бих истакао расправу *Момчило Ђујић и Василије Шурлан – два антипода у свештеничким мантијама*, која упоређује животне путеве двојице свештеника, од којих је први постао четнички војвода, а други свештеник Хрватске православне цркве, вјештачке творевине унутар државног система НДХ. Расправа на одличан начин оцртава подјеле карактеристичне за српски народ у Другом свјетском рату, користећи за то примјер двојице свештеника које су догађаји поставили на неочекиване позиције.

Збирка расправа Радована Пилиповића представља важно дјело за проучавање историје српског народа и његове цркве на територији Независне Државе Хрватске у једном од најтежих периода њихове историје и као таква је битно штиво за све научне раднике који се баве овом тематиком.